

СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ЗАХОДІВ ПРИПИНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

ВАСИЛЬЄВА Наталія Сергіївна - здобувач Харківського національного університету
внутрішніх справ

УДК 342.951

Проанализированы научные взгляды на понятие административного принуждения. Определено понятие и признаки мер административного пресечения правонарушений в сельском хозяйстве. Проанализировано законодательство и научные взгляды на классификацию мер административного пресечения. Предложена классификация мер административного пресечения правонарушений в сельском хозяйстве.

Ключові слова: заходи адміністративного припинення, заходи припинення у сільському господарстві, загальні заходи, спеціальні заходи.

Ефективна протидія адміністративним правопорушенням, у тому числі в сільському господарстві, неможлива без застосування заходів примусового характеру, різновидом яких є заходи припинення. Саме вони дозволяють як безпосередньо припинити адміністративне правопорушення, так і вжити негайних заходів щодо недопущення знищення чи приховування доказів, засобів вчинення чи протиправно здобутих благ. - У системі протидії проступкам у сільському господарстві даним заходам відводиться досить велика роль, оскільки саме вони дозволяють припинити будь-які антигромадські дії, а також дають змогу в повній мірі вивчити матеріали справи та притягнути винну особу до відповідальності.

Зміст заходів припинення адміністративних правопорушень розглядався такими вченими, як Г.А. Аванесов, О.М. Бандурка, Д.М. Бахрах, О.П. Беца, К.Л. Бугайчук,

І.П. Голосніченко, Є.В. Додін, М.М. Дорогих, О.П. Ключніченко, А.Т. Комзюк, Я.Ю. Кондратьєв, В.М. Кудрявцев, Д.М. Лук'янець, Г.М. Мінковський, Л.Л. Попов, О.І. Остапенко та іншими. Проте питання припинення адміністративних правопорушень у сільському господарстві не знайшли свого відображення в їх працях.

Метою даної статті є визначення сутності та видів заходів припинення адміністративних правопорушень у сільському господарстві. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: проаналізувати наукові погляди на поняття заходів адміністративного припинення; визначити поняття та ознаки заходів адміністративного припинення правопорушень у сільському господарстві; дослідити законодавство та наукові праці з питань класифікації заходів адміністративного припинення; класифікувати заходи адміністративного припинення правопорушень у сільському господарстві.

Аналіз змісту заходів припинення адміністративних правопорушень доцільно розпочати з характеристики процесу припинення, під яким з точки зору етимології прийнято розуміти переривання якої-небудь дії, процес, стан, що триває, змушувати кого-небудь перестати робити щось, поводити себе відповідно до встановленого порядку, не давати безчинствувати [1,с.717-718]. Припинення є зазвичай заходом примусового характеру, що реалізується всупереч волі особи.

На сьогоднішній день законодавством не визначено поняття заходів адміністративно-

го припинення. Проте воно досить детально розглянуто в наукових працях. Під заходами адміністративного припинення прийнято розуміти здійснювані, відповідно до чинного законодавства, дії примусового характеру, спрямовані на припинення протиправних дій з ознаками адміністративного правопорушення (злочину), забезпечення притягнення винуватих осіб до адміністративної (кримінальної) відповідальності та реалізацію всебічного провадження у справі про адміністративне правопорушення [2, с. 81]. Тобто вони є заходами примусового характеру, застосування яких чітко регламентоване чинним законодавством та які вживаються з метою усунення протиправних дій та їх негативних проявів, притягнення винних до відповідальності.

Заходи адміністративного припинення – це передбачені законом засоби впливу, спрямовані на примусове переривання (припинення) діянь, які мають ознаки адміністративного правопорушення, а в окремих випадках – і кримінально-правовий характер, недопущення шкідливих наслідків протиправної поведінки, забезпечення провадження у справі про адміністративне правопорушення і притягнення винного до адміністративної, а у виняткових випадках – до кримінальної відповідальності [3, с. 80]. Необхідно зазначити, що вони застосовуються не лише для недопущення шкідливих наслідків, але й для їх усунення. Такі заходи можуть застосовуватися лише спеціально визначеними законодавством органами державної влади та їх посадовими особами.

З даних визначень випливають ознаки заходів адміністративного припинення, а саме:

- це заходи примусового характеру;
- застосовуються відповідно до чинного законодавства;
- спрямовані на припинення протиправних діянь, недопущення та усунення їх шкідливих наслідків, забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, притягнення винних до відповідальності;
- реалізуються спеціально уповноваженими суб'єктами;
- зазвичай застосовуються всупереч волі особи, яка вчинила адміністративне правопорушення.

Враховуючи перераховані ознаки та особливості досліджуваної сфери, заходи адміністративного припинення правопорушень у сільському господарстві можна визначити як сукупність передбачених чинним законодавством заходів примусового характеру, що застосовуються спеціально уповноваженими органами державної влади та їх посадовими особами з метою припинення протиправних дій, недопущення та усунення їх шкідливих наслідків, забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, притягнення винних до відповідальності.

На сьогоднішній день нормативно-правовими актами передбачено застосування різноманітних заходів припинення адміністративних правопорушень. Їх перелік залежить від виду проступку та від суб'єкта, що їх реалізує. Так, наприклад, Закон України «Про міліцію» одним з основних завдань міліції визначив запобігання правопорушенням та їх припинення. У ньому зазначено, що міліції для виконання покладених на неї обов'язків надається право: вимагати від громадян і службових осіб, які порушують громадський порядок, припинення правопорушень та дій, що перешкоджають здійсненню повноважень міліції, виносити на місці усне попередження особам, які допустили малозначні адміністративні порушення, а в разі невиконання зазначених вимог застосувати передбачені цим Законом заходи примусу; перевіряти у громадян при підозрі у вчиненні правопорушень документи, що посвідчують їх особу, а також інші документи, необхідні для з'ясування питання щодо додержання правил, нагляд і контроль за виконанням яких покладено на міліцію; викликати громадян і службових осіб у зв'язку з матеріалами, що знаходяться в їх провадженні; затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях осіб; проводити огляд осіб, зазначених у пункті 5 цієї статті, речей, що знаходяться при них, транспортних засобів і вилучати документи та предмети, що можуть бути речовими доказами або використані на шкоду їх здоров'ю [4] тощо.

Стаття 260 Кодексу України про адміністративні правопорушення визначає, що у випадках, прямо передбачених законами

України, з метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення, допускаються адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія, ліцензійної картки на транспортний засіб, тимчасове затримання транспортного засобу, відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломирними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції [5].

Відповідно до Указу Президента України від 13.04.2011 № 459/2011 «Про Державну інспекцію сільського господарства України» Державна інспекція сільського господарства України та її посадові особи в межах своїх повноважень мають право: складати акти перевірок, протоколи про адміністративні правопорушення та розглядати відповідно до законодавства справи про адміністративні правопорушення, давати обов'язкові для виконання приписи (розпорядження), а також подавати в установленому законодавством порядку до відповідних органів матеріали перевірок для притягнення винних осіб до відповідальності; безперешкодно обстежувати в установленому законодавством порядку підприємства, установи та організації всіх форм власності, що перебувають у власності та користуванні юридичних і фізичних осіб, для проведення перевірок з питань, що належать до компетенції Держсільгоспінспекції України; забороняти експлуатацію машин та інших технічних засобів для агропромислового комплексу, якщо їх технічний стан не відповідає вимогам нормативних документів щодо показників якості, технологічності та безпечності, охорони праці та охорони навколишнього природного середовища, загрожують життю і здоров'ю працюючих або

створюють можливість виникнення аварії [6] тощо.

Так само й інші нормативно-правові акти визначають види та порядок застосування заходів припинення адміністративних правопорушень, які сприяють припиненню протиправних діянь, недопущенню настання чи усуненню їх шкідливих наслідків, встановленню об'єктивної істини по справі.

Виходячи з аналізу чинного законодавства, а також практики його застосування, науковці визначають такі заходи адміністративного припинення, які застосовуються міліцією: 1) вимогу припинити протиправну поведінку; 2) доставлення порушника; 3) привід осіб, які ухиляються від явки за викликом в орган внутрішніх справ; 4) адміністративне затримання; 5) особистий огляд; 6) огляд речей; 7) вилучення речей і документів; 8) зупинку транспортних засобів; 9) відсторонення водіїв від керування транспортними засобами і огляд їх на стан сп'яніння; 10) заборону експлуатації транспортних засобів; 11) обмеження або заборону проведення ремонтно-будівельних та інших робіт на вулицях і шляхах; 12) зупинення і припинення діяльності об'єктів дозвільної системи; 13) застосування заходів фізичного впливу; 14) застосування спеціальних засобів; 15) застосування вогнепальної зброї [3, с. 80].

Крім нормативного закріплення, види заходів припинення адміністративних правопорушень досить широко розглядалися і в наукових джерелах. Так, Комзюк А.Т., досліджуючи питання застосування адміністративного примусу працівниками міліції, визначив, що вони реалізують такі заходи адміністративного припинення: вимога припинити протиправну поведінку; доставлення порушника; привід осіб, які ухиляються від явки за викликом в орган внутрішніх справ; адміністративне затримання; особистий огляд; огляд речей; вилучення речей і документів; зупинку транспортних засобів; відсторонення водіїв від керування транспортними засобами і огляд їх на стан сп'яніння; заборону експлуатації транспортних засобів; затримання і доставлення транспортних засобів для тимчасового зберігання на спеціальних майданчиках чи стоянках; обмеження або заборону проведення ремонт-

но-будівельних та інших робіт на вулицях і шляхах; зупинення і припинення діяльності об'єктів дозвільної системи; адміністративне видворення іноземців за межі України. До цього переліку додаються спеціальні заходи такі як: застосування заходів фізичного впливу; застосування спеціальних засобів; застосування вогнепальної зброї [7, с. 128].

Подібної думки притримується й Шаповал В.І., який, розглядаючи діяльність Державної служби охорони при МВС України щодо попередження та припинення правопорушень, визначив, що вона реалізує наступні заходи припинення адміністративних правопорушень: вимога припинення протиправної поведінки; привід осіб, які ухиляються від явки за викликом в орган внутрішніх справ; доставлення порушника; адміністративне затримання; особистий огляд; огляд речей; вилучення речей і документів; застосування заходів фізичного впливу; застосування спеціальних засобів; застосування вогнепальної зброї [2].

Проаналізувавши дані переліки, можна побачити, що вони включають заходи, характерні для правоохоронної діяльності, зокрема щодо припинення адміністративних правопорушень, що підпадають під їх компетенцію. У той же час необхідно зазначити, що правопорушення в сільському господарстві мають специфічний суб'єктний та об'єктний склад, що вимагає застосування особливих заходів адміністративного припинення. До таких можна віднести: перевірка діяльності, відібрання зразків для дослідження, заборона заняття певною діяльністю.

На сьогоднішній день досить поширеною є класифікація заходів адміністративного припинення за наступними критеріями: мета застосування; характер впливу; форма процесуального вираження; характер сфери застосування [3]. Відповідно до першого критерію досліджувані заходи можна поділити на самостійні та допоміжні. Самостійні заходи адміністративного припинення спрямовані на безпосереднє вирішення конфліктної ситуації (заборона експлуатації транспортного засобу, заборона проведення певних робіт, припинення функціонування об'єктів дозвільної системи тощо). Допоміжні заходи адміністративного припинення сприяють

швидкому та об'єктивному вирішенню справи, створюють необхідні умови для притягнення правопорушника до відповідальності (застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї, привід осіб тощо).

За характером впливу заходи адміністративного припинення можна поділити на особистісні, майнові та організаційні. Перша група характеризується тим, що примусовий вплив чиниться безпосередньо на особу порушника (адміністративне затримання, особистий огляд тощо). Майнові заходи впливають на поведінку людей через певні матеріальні блага, які належать правопорушнику чи знаходяться при ньому (огляд чи вилучення речей, примусова зупинка автотранспорту тощо). Організаційні заходи адміністративного припинення характеризуються тим, що вони забороняють чи обмежують певну діяльність (заборона проведення ремонтних робіт, заборона експлуатації транспортного засобу у випадку його несправності, анулювання дозволу тощо).

За формою вираження заходи адміністративного припинення можна поділити на усні, письмові і ті, які виражаються в певних діях.

За характером сфери застосування є заходи адміністративного впливу, які застосовуються в сільському господарстві, на транспорті, в будівництві тощо.

Проаналізувавши види заходів адміністративного припинення та особливості притягнення осіб до відповідальності за вчинення правопорушень у сільському господарстві, можна зробити висновок, що в досліджуваній сфері їх можна поділити на загальні та спеціальні. Перші з них можуть бути застосовані при вчиненні практично будь-яких правопорушень. До них відносяться:

- вимога припинити протиправну поведінку;
- привід особи;
- особистий огляд та огляд речей;
- вилучення речей та документів;
- зупинка транспортного засобу;
- заборона експлуатації транспортного засобу;
- припинення діяльності об'єктів дозвільної системи.

АНОТАЦІЯ

Проаналізовано наукові погляди на поняття заходів адміністративного припинення. Визначено поняття та ознаки заходів адміністративного припинення правопорушень у сільському господарстві. Проаналізовано законодавство та наукові погляди на класифікацію заходів адміністративного припинення. Запропоновано класифікацію заходів адміністративного припинення правопорушень у сільському господарстві.

Спеціальними заходами адміністративного припинення в сільському господарстві є ті, які характерні саме для досліджуваної сфери. До них можна віднести:

- обстеження підприємств, установ, організацій;
- анулювання дозволу та інших документів дозвільного характеру;
- виключення з відповідного державного реєстру;
- знищення результатів діяльності.

Вказаний перелік заходів припинення адміністративних правопорушень у сільському господарстві може варіюватися в залежності від змісту правопорушення чи ситуації, що склалася.

Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити висновок, що на сьогоднішній день законодавством України досить детально визначені заходи припинення адміністративних правопорушень та порядок їх застосування. Однак у той же час жоден нормативно-правовий акт не регламентує припинення адміністративних проступків у сільському господарстві, що має наслідком низький рівень ефективності протидії даним негативним явищам. У зв'язку з цим доцільно внести зміни до чинного законодавства в напрямку закріплення заходів протидії адміністративним правопорушенням у сільському господарстві та порядку їх застосування.

SUMMARY

We analyzed scientific views on the concept of administrative suspension. The concept and characteristics of administrative termination of offenses in agriculture are defined. We analyzed legislation and scientific views on the classification of administrative termination offenses in agriculture is defined.

Література

1. Новий тлумачний словник української мови: В 4 т. / Укл. В. Яременко, О. Сліпущко. – К.: Видавництво «Аконіт», 1999. – Т. II: Ж-ОБД. – 910 с.; Т. III: ОБЕ-РОБ. – 927 с.
2. Шаповал В.І. Організаційно-правові основи діяльності державної служби охорони при МВС України щодо попередження та припинення правопорушень: дис.. канд. юрид. наук/ Шаповал Володимир Іванович. – К., 2005. – 175 с.
3. Кулешов О.О. Діяльність адміністративної служби міліції по припиненню правопорушень(організаційно-правовий аспект): дис.. канд. юрид. наук/ Кулешов Олександр Олександрович. – Ірпінь, 2005. – 198 с.
4. Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 № 565-ХІІ// Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). – 199. - № 4. – Ст. 20
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України, Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х // Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР). – 1984. – додаток до № 51. – Ст.1122
6. Положення про державну інспекцію сільського господарства України: Указ, Положення від 13.04.2011 № 459/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/459/2011>
7. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції : поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: монографія / - А. Т. Комзюк ; за заг. ред. О. М. Бандурки. - Х. : Нац. ун-т внутр. справ, 2002. - 336 с.